

Spiró György
Malaccal
teljes éveink

esszék

© *Spiró György, 2020*

Amikor 65-ben bekerültünk az egyetemre, világnézetre és származásra való tekintet nélkül pontosan tudtuk, miben élünk. Kilenc év telt el 56 óta, amikor Magyarországot magára hagyta a világ. Mind-egy, miféleké voltak a szüleink, jobb- vagy baloldaliak, kommunisták, káderek, volt szocdemek, parasztpártiak, Horthy hívei, kulákok, B-listázottak, hívők, hitetlenek, a lényeget tudták. Kényelmes helyzet volt a miénk, gyerekeké: áldozatai lettünk a világ önzésének anélkül, hogy bármit is kellett volna tennünk érte; a szüleink és a nagyszüleink szenvedték meg az egészet. Mindenki hallgatta a Szabad Európát, októberben amerikai segítséget ígértek; hallgattuk tovább, de már nekik se hittünk.

56 mély tapasztalata lett az egész magyar társadalomnak. Mohácsot csak az akkori *ország*, vagyis a király szűkebb környezete, az udvar fogta fel – 56 mindenkit megrázott. Nem politikai vagy erkölcsi ez a tapasztalat, hanem egzisztenciális sokk, amilyen legutóbb a Monarchia összeomlásával érte az országot. A munkástanácsok megalakulása, a forradalmi

zűrzavar, de leginkább a lassú, hosszan elnyúló megtorlás mindenkit elért valamelyik oldalon.

A magyar lakosságnak az antik végzettel esett találkozása. Mindegy, mit hazudtak hivatalosan, mindegy, kinek mi volt a szubjektív hite és a hamis tudata, mindegy, ki hogyan folytatta megalkuvó életét, a tragikum megtapasztalhatóvá vált az összes politikai, vallási és ideológiai oldalon. A meggyőződéses, hívó – vagy magukat a hitre nagy nehezen ismét rábeszélő – kommunisták ugyanúgy megtapasztalták, mint a merőben karrierizmusban érdekeltek, a vallásosak ugyanúgy, mint az ateisták. A szolgálattelkek a megrázó ködtatást szintén megélték, és minél bizonytalanabbá váltak, annál dühödtebben álltak bosszút az idealistákon.

Trója elpusztítása után a túlélők Aeneas vezetésével hajón indulnak az új haza felé. Dido szentélyében Trója ostromának festett képét pillantja meg, a hír tehát oda is elért már; Aeneas elborzad, és így kiált fel: „Sunt lacrimae rerum et mentem mortalia tangunt” (*Aeneis, Első ének*). „Van könnyük a tárgyaknak, és a lelket megérinti a halandók sorsa.”

Nem ismertük a részleteket, de tisztában voltunk a lényeggel: a hatalom 1956. november 4. óta *nem legitim*. A legitimitást akaratlagosan, felülről nem lehet megalapozni, legföljebb korrumpálni lehet a népet, ezt tette az ország eladósítása árán a hetvenes évektől kezdve a kacsintgatóssá vedlett Kádár apó. Az

ország ezzel ismét belecsúszott a kettős adóztatásba, ami most is tart. Egykor a Habsburgok és a törökök állapodtak meg, hogy a másik uralma alá tartozó magyar területen is szedik az adót, a XX. század harmadik harmadától kezdve ugyanezt művelik a térségben az oroszok és a németek, akik a kisebb csetepaték és a világháborúk kivételével következetesen fenntartják a szövetségüket a többiekkel szemben.

*

A kollégiumban kevés volt a párttag, főleg történészek és tudszocások, és nem volt befolyásuk. Nem magától értetődő, hogy a lakosság nagy része nem akart részesülni a hatalomból; akkor sem léptek be a pártba, ha kapacitálták őket, inkább meghúzták magukat egy rosszul jövedelmező, kényelmetlen állásban, holott aki hatalomra akart szert tenni, annak csak jelentkeznie kellett. Ez a jelenség még nincs ábrázolva, a divatos rendszerváltó témákhoz nem kapcsolható, a megalkuvók önigazolását aláásná. Nem jó szembesülni azzal, hogy minden korban létezik erkölcsi mérce, és akadnak, akik az önérdeküket nem akarják mindenáron érvényesíteni. A karrieristák egymáshoz hasonlóan szövegeltek, betanulták, a többség megadóan mosolyogva hallgatta őket, és megvolt róluk a véleménye. A kötelező ideológiai tárgyakat oktatók pironkodva tudták le az óráikat, és óvakodtak buktatni.

„mi ügyünk rég más ürügye / a valóság alávalóság
valónk / valótlan” – írta Rózsa Endre.

MAGVETŐ
KÖNYVKIADÓ ÉS KERESKEDELMI KFT.
www.magveto.hu
www.facebook.com/magveto/
magveto.kiado@lira.hu
Felelős kiadó Dávid Anna

Készült a Szekszárdi Nyomda Kft.-ben, 2020-ban
Felelős vezető Vadász Katalin igazgató

Szerkesztette Gspann Veronika
Felelős szerkesztő Szegő János
Korrektor Schmal Alexandra
A kötetet Pintér József tervezte
Műszaki vezető Takács Klári
Kiadványszám 9081
Warnock betűtípusból szedve
ISBN 978 963 14 4006 5